

Úvodní stránka>Obrátit se na soud>Kde a jak>Právo kterého státu se použije?

Právo kterého státu se použije?

Belgie

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Závaznými zdroji belgického vnitrostátního práva jsou právní předpisy, obecné právní zásady a zvykové právo. Právní předpisy musí být přijaty příslušným orgánem veřejné moci; obecné právní zásady jsou právně závazné, jelikož je společnost přesvědčena o jejich právním významu; zvykové právo spočívá v nepsaném právu a obecně uznávaných postupech.

V Belgii se soudy nemusí řídit precedentem: judikatura má stejně jako právní doktrína autoritu, není však závazná. Soudní rozhodnutí jsou platná pouze mezi účastníky řízení a nezavazují ostatní soudce rozhodující v podobných věcech. Kromě Ústavního soudu (Cour constitutionnelle / Grondwettelijk Hof) nemůže žádný soud požadovat, aby se ostatní soudy řídily precedentem, který stanoví. Ani rozsudek kasačního soudu (Cour de cassation / Hof van Cassatie) neobsahuje pokyny v tom smyslu, že je pro soud, který danou věc projednává znovu, závazný. Pouze v případě, vydá-li kasační soud v téže věci druhé rozhodnutí, je obsah tohoto rozhodnutí pro soud, který má vynést konečné rozhodnutí, závazný.

1.2 Vícestrané mezinárodní úmluvy

Poznámka:

Federální veřejná služba ministerstva zahraničních věcí má databázi s přehledem dvoustranných a mnohostranných úmluv, jež byly podepsány od roku 1987:

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

Znění řady úmluv platných v Belgii je zveřejněno v belgickém úředním věstníku (Moniteur belge / Belgisch Staatsblad), který je od roku 1997 přístupný elektronicky: <https://justice.belgium.be>

Znění mnoha úmluv lze na uvedených internetových stránkách nalézt i v případě, byly-li uzavřeny před rokem 1987, a to v oddíle „Législation consolidée“ / „Geconsolideerde Wetgeving“ (2 800 položek ke dni 1. srpna 2004).

Belgie je v zásadě svrchovaným státem, který má nad subjekty podléhající jurisdikci jeho soudů nejvyšší moc. Vzhledem k rostoucí internacionalizaci společnosti je Belgie stále více vázána pravidly, která přijaly nadnárodní a mezinárodní organizace a instituce. Belgické právo ovlivňuje zejména Evropská unie (EU), Organizace spojených národů (OSN), Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO) a Rada Evropy, které tím, že na jedné straně přijímají smlouvy a předpisy (jež mohou či nemusí být přímo použitelné) a na druhé straně směrnice a postupy harmonizace právních předpisů, usilují o to, aby členské státy těchto organizací příslušně upravily své vnitrostátní právní systémy.

Úmluvami v oblasti lidských práv, které jsou v Belgii přímo použitelné, je Evropská úmluva o lidských právech a Evropská sociální charta, jež obě přijala Rada Evropy. Odpovídajícími předpisy na úrovni OSN jsou Pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

Evropská unie (EU) jakožto nadnárodní organizace má významný vliv na své členské státy, a tedy i Belgii. Hlavními právními nástroji EU jsou nařízení, která jsou přímo použitelná, a směrnice, jež musí členské státy provést ve vnitrostátním právu samy.

V oblasti rozvoje různých oblastí práva, jako je mezinárodní právo soukromé, mezinárodní trestní právo a mezinárodní obchodní a hospodářské právo, působí bezpočet institucí a organizací. Pro zmínku alespoň několik z nich: OSN, Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo (Uncitral), Haagská konference o mezinárodním právu soukromém, Mezinárodní ústav pro sjednocení soukromého práva (Unidroit), Rada Evropy, Evropská unie a Evropské společenství, Mezinárodní komise pro osobní stav, Mezinárodní námořní organizace (IMO), IATA (letecká doprava), Unie Beneluxu atd.

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Federální orgány i orgány jednotlivých belgických autonomních oblastí mohou uzavírat dvoustranné úmluvy s ostatními zeměmi nebo regiony světa v závislosti na tom, zda dotyčná záležitost spadá do jejich oblastí působnosti. Většina těchto úmluv je uzavřena se sousedními zeměmi nebo se zeměmi, s nimiž má Belgie úzké či významné obchodní vztahy.

2 Uplatňování kolizních norem

Zákon ze dne 16. července 2004 o kodexu mezinárodního práva soukromého (dále jen kodex MPS) byl zveřejněn v úředním věstníku Moniteur belge dne 27. července 2004. Do zákona je možné nahlížet na internetových stránkách [konsolidovaných právních předpisů](#).

Tento informativní přehled vychází z kodexu MPS. Ustanovení kodexu týkající se mezinárodní příslušnosti i účinků rozhodnutí cizích soudů a veřejných listin se vztahují na žaloby podané po vstupu zákona v platnost a na soudní rozhodnutí a veřejné listiny vydané po vstupu zákona v platnost. Dřívější případy, které nespádají do přechodné úpravy stanovené v kodexu MPS, se řídí širokou škálou právních předpisů a obsáhlým souborem judikatury a právní doktríny. Užitečné mohou být tyto internetové stránky:

– <https://www.law.kuleuven.be/ipr/en>

– <https://www.ipr.be/fr>

– <https://www.dipr.be/fr>

Kodex MPS se použije pouze tehdy, není-li daná věc upravena mezinárodními úmluvami, právem Evropské unie nebo zvláštními právními předpisy.

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Belgičtí soudci neuplatňují pouze belgické právo. Často musí vynést rozhodnutí na základě cizího práva.

Podle belgického mezinárodního práva soukromého je nutno cizí právo použít na základě výkladu přijatého v cizí zemi; pokud soud nemůže zjistit obsah cizího práva sám, může požádat o součinnost strany. Není-li zjevně možné, aby soud zjistil obsah cizího práva v přiměřené lhůtě, použije se belgické právo (článek 15 kodexu MPS).

2.2 Zpětný odkaz

Od přijetí kodexu MPS již není zpětný odkaz obecně uznáván (článek 16 kodexu MPS). Kodex však obsahuje výjimku s ohledem na rozhodné právo pro právnické osoby (článek 110 kodexu MPS) a možný zpětný odkaz na belgické právo v případě způsobilosti fyzických osob (viz níže).

2.3 Změna kolizního kritéria

Hraniční určovatel se může změnit v čase (např. státní příslušnost) nebo v prostoru (např. obvyklý pobyt).

Kodex mezinárodního práva soukromého se snaží stanovit pravidlo, které se použije v nejčastějších situacích, v nichž dochází ke změně hraničního určovatele (kolizního kritéria).

Pokud jde například o účinky manželství, prvním hraničním určovatelem je podle kodexu obvyklý pobyt manželů v době, kdy se účinky uplatní (článek 48 kodexu MPS).

Pokud jde o věci rodičovství, kodex stanoví, že rozhodným právem je právo státní příslušnosti osoby, o jejíž rodičovství se jedná, v době narození dítěte (článek 62 kodexu MPS).

Věcná práva k věcem se řídí právem státu, na jehož území se daná věc nachází v době jejich uplatnění. Kodex však stanoví, že se nabytí a zánik těchto práv řídí právem státu, ve kterém se daná věc nachází v době úkonů či skutečností, z nichž se vychází jako ze základu pro nabytí či zánik práva (článek 87 kodexu MPS).

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

V řadě případů stanovených v kodexu se nepoužijí obvyklé kolizní normy.

1. Výjimečně není právo určené podle kodexu použitelné, je-li zjevné, že vzhledem ke všem okolnostem má situace pouze velmi slabý vztah k Belgii a velmi úzce souvisí s jiným státem. V takovém případě se použije právo tohoto jiného státu (článek 19).

2. Použitelné jsou i nadále imperativní normy nebo normy veřejného práva obsažené v belgickém právním řádu, které upravují situaci s mezinárodním prvkem bez ohledu na právo určené kolizními normami (článek 20 kodexu MPS).

3. Existuje výjimka týkající se mezinárodního veřejného pořádku, která umožňuje nepoužít určité aspekty cizího práva, pokud by jejich účinek nebyl v belgickém právním řádu přípustný (článek 21 kodexu MPS).

2.5 Zjištění cizího práva

Belgický soud může strany požádat o zjištění obsahu a rozsahu cizího práva. Soud může použít rovněž Evropskou úmluvu o poskytování informací o cizím právu, která byla podepsána v Londýně dne 7. června 1968. Vyžaduje-li se autentický důkaz, bude strana požádána, aby předložila osvědčení nazývané *certificat de coutume*, v němž příslušný cizí orgán poskytuje autentický důkaz o normách, které jsou nebo byly použitelné v jeho zemi.

3 Kolizní pravidla

Je-li podle již zmíněných pravidel příslušný belgický soud, musí uvážit, které právo by se mělo ve sporu použít. Soud o této otázce rozhodne v souladu s belgickým mezinárodním právem soukromým. V závislosti na předmětu sporu existují různé faktory, které mohou danou věc spojovat s určitým právním řádem. Kodex mezinárodního práva soukromého je strukturován podle témat a udává příslušný hraniční určovatel podle dané oblasti. Některé tyto oblasti jsou projednány níže.

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Použije se nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I). Kodex mezinárodního práva soukromého rozšiřuje použitelnost staré Římské úmluvy z roku 1980 na smluvní záležitosti, které jsou z její oblasti působnosti vyloučeny. Kodex by měl být brzy upraven tak, aby zohledňoval situaci vyplývající z nahrazení staré Římské úmluvy nařízením Řím I.

Některé záležitosti vyloučené z oblasti působnosti nařízení se však řídí zvláštními pravidly, a to

– podle mezinárodních úmluv (zejména Ženevské úmluvy ze dne 7. června 1930 pro kolizní normy v souvislosti se směnkami cizími a vlastními a Ženevské úmluvy ze dne 19. března 1931 pro kolizní normy v souvislosti se šeky) nebo

– podle zvláštních ustanovení kodexu (zejména článku 124 o svěženství a článku 111 o dohodách o partnerství).

Je třeba rovněž uvést, že podle článku 25 nařízení platí i nadále některé mezinárodní úmluvy, konkrétně:

– Budapešťská úmluva ze dne 21. června 2001 o smlouvě o přepravě zboží po vnitrozemských vodních cestách,

– Mezinárodní úmluva o záchraně, Londýn, 28. dubna 1989,

– Mezinárodní úmluvy o sjednocení některých pravidel o srážkách, výpomoci i záchraně na moři, podepsané v Bruselu dne 23. září 1910, a podpisový protokol připojený k těmto úmluvám.

3.2 Mimosmluvní závazky

Použije se nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). Kodex mezinárodního práva soukromého rozšiřuje jeho používání i na záležitosti, které jsou z jeho oblasti působnosti vyloučeny.

Některé záležitosti vyloučené z oblasti působnosti nařízení se však řídí zvláštními pravidly. Závazkové vztahy, které vznikají z pomluvy nebo narušení soukromí či osobnostních práv, se řídí právem státu, na jehož území k pomluvě či narušení došlo nebo může dojít, podle volby žalobce, ledaže odpovědná osoba prokáže, že vznik škody v tomto státě nemohla předvídat (článek 99 kodexu MPS).

Je třeba rovněž uvést, že podle článku 28 nařízení platí i nadále některé mezinárodní úmluvy, konkrétně:

– Haagská úmluva ze dne 4. května 1971 o právu použitelném pro dopravní nehody,

– Mezinárodní úmluva o sjednocení některých pravidel týkajících se civilní jurisdikce v případě srážky (International Convention for the unification of certain rules concerning civil jurisdiction in matters of collision), Mezinárodní úmluva o sjednocení některých pravidel týkajících se trestní jurisdikce v případě srážky či jiných mimořádných událostí na moři (International Convention for the unification of certain rules relating to penal jurisdiction in matters of collision or other incidents of navigation) a Mezinárodní úmluva o sjednocení některých pravidel týkajících se zadržení námořních lodí (International Convention for the unification of certain rules relating to the arrest of sea-going ships), všechny podepsané v Bruselu dne 10. května 1952,

– Mezinárodní úmluva o záchraně, Londýn, 28. dubna 1989,

– Úmluva o udělování evropských patentů, Mnichov, 5. října 1973,

– Mezinárodní úmluva ze dne 29. května 1933 o sjednocení některých pravidel pro předběžné zabavení letadla,

– Mezinárodní úmluvy o sjednocení některých pravidel o srážkách, výpomoci i záchraně na moři, podepsané v Bruselu dne 23. září 1910, a podpisový protokol připojený k těmto úmluvám.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Není-li v kodexu MPS stanoveno jinak, je rozhodným právem ve sporech týkajících se osobního statusu a způsobilosti právo státu, jehož je dotyčná osoba státním příslušníkem (vnitrostátní právo). Totéž pravidlo upravuje změnu pohlaví (čl. 35b kodexu MPS).

Co se týká způsobilosti fyzických osob, kodex obsahuje ustanovení o částečném zpětném odkazu: tato otázka se bude řídit belgickým právem, pokud cizí právo vyžaduje použití belgického práva (článek 34 kodexu).

V souladu s obecnou zásadou je rozhodným právem pro určení příjmení a jména právo státu, jehož je tato osoba státním příslušníkem (čl. 37 odst. 1 kodexu MSP), nebo právo jednoho ze států, jehož je státním příslušníkem, pokud má tato osoba více státních příslušností (čl. 37 odst. 2 kodexu MSP).

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Jako obecné pravidlo pro stanovení rozhodného práva čl. 62 odst. 1 první pododstavec kodexu MPS uvádí, že určení a popření rodičovství se řídí právem státu, jehož je daná osoba státním příslušníkem v době narození dítěte, nebo pokud určení rodičovství vyplývá z dobrovolného úkonu, v době tohoto úkonu. Pokud právo označené jako rozhodné nestanoví v případě rodičovství určeného dobrovolným úkonem požadavek na souhlas, stanoví se tento požadavek, jakož i podmínky a způsob vyjádření souhlasu podle práva státu, na jehož území má osoba v době jeho udělení obvyklé bydliště (čl. 62 odst. 1 druhý pododstavec kodexu MPS).

3.4.2 Osvojení

Podmínky pro určení osvojení se řídí vnitrostátním právem osvojitele nebo společným vnitrostátním právem osvojitelů. Nemají-li osvojitelé stejnou státní příslušnost, jsou podmínky upraveny právem místa jejich obvyklého pobytu, a pokud takové místo neexistuje, belgickým právem (článek 67 kodexu MPS). Právem rozhodným pro různé vyžadované souhlasy je právo státu, ve kterém má osvojenec obvyklý pobyt. Pokud však toto právo nevyžaduje souhlas osvojenec a jeho biologických rodičů či zákonných zástupců nebo nezná institut osvojení, řídí se takové souhlasy belgickým právem (články 67 a 68 kodexu mezinárodního práva soukromého).

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Co se týká práva rozhodného pro manželství, kodex mezinárodního práva soukromého rozlišuje mezi:

1. příslibem manželství: právo státu obvyklého pobytu budoucích manželů, nebo není-li takového místa, právo státu, jehož jsou oba budoucí manželé státními příslušníky, nebo nemají-li společnou státní příslušnost, belgické právo (článek 45 kodexu MPS);
2. uzavřením manželství: vnitrostátní právo každého z manželů, s možnou výjimkou manželství osob stejného pohlaví, v tomto případě bude ustanovení cizího práva zakazující takovýto sňatek vyloučeno, je-li jeden z manželů státním příslušníkem státu, jehož právo takového manželství připouští, nebo má obvyklý pobyt v takovém státě (článek 46 kodexu MPS);
3. náležitostmi: právo státu, ve kterém je manželství uzavřeno (článek 47 kodexu MPS);
4. účinky manželství: právo státu obvyklého pobytu manželů, nebo není-li takového místa, právo státu, jehož jsou oba manželé státními příslušníky, nebo nemají-li společnou státní příslušnost, belgické právo (článek 48 kodexu MPS).

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

Co se týká partnerství či jiné registrované formy soužití, belgické právo rozlišuje mezi vztahy osob žijících společně, které tvoří svazek rovnocenný manželství, a vztahy, jež svazek rovnocenný manželství nevytvářejí.

Právem rozhodným pro první typ soužití je právo, které se vztahuje na manželství (viz výše), zatímco právem rozhodným pro vztahy v případě soužití, které nevytváří svazek rovnocenný manželství, je právo státu, ve kterém bylo soužití zaregistrováno poprvé.

Neexistují zvláštní ustanovení upravující neregistrované soužití (union libre).

3.5.3 Rozvod a rozluka

Pokud jde o rozvod a skutečný rozchod manželů (séparation de fait), jsou obecně použitelná pravidla nařízení Rady (EU) ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky (Řím III). Svoji případnou volbu rozhodného práva musí manželé oznámit nejpozději při prvním jednání u soudu, u něhož byl podán návrh na rozvod nebo rozluku.

3.5.4 Vyživovací povinnost

Článek 15 nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností odkazuje na Haagský protokol ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti. Obecné pravidlo určuje právo státu, ve kterém má oprávněný obvyklý pobyt. Zvláštní pravidla však existují mezi dětmi a jejich rodiči, s ohledem na osoby mladší 21 let věku v jejich vztazích k jiným osobám, než jsou jejich rodiče, mezi manžely a bývalými manžely a mezi osobami, jejichž manželství bylo zrušeno. Protokol obsahuje rovněž ustanovení, které stranám umožňuje určit rozhodné právo.

Ve vztazích mezi Belgií a státem, jenž je smluvní stranou této úmluvy, neratifikoval však výše zmíněný Haagský protokol ze dne 23. listopadu 2007, se použije Haagská úmluva ze dne 24. října 1956 o právu rozhodném pro vyživovací povinnost k dětem.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Partneři si mohou sami zvolit právo, kterým se budou řídit jejich majetkové poměry v manželství. Tato volba rozhodného práva je omezená: právo státu prvního obvyklého pobytu partnerů po uzavření manželství, **nebo** vnitrostátní právo jednoho z manželů (článek 49 kodexu MPS).

Není-li rozhodné právo zvoleno, řídí se majetkové poměry v manželství právem státu prvního obvyklého pobytu partnerů po uzavření manželství. Nemají-li partneři obvyklý pobyt v témže státě, je rozhodným právem právo státu, jehož byli oba partneři státními příslušníky v době uzavření manželství. V ostatních případech se použije právo státu, ve kterém bylo manželství uzavřeno (článek 51 kodexu MPS).

3.7 Závěti a dědictví

Tuto oblast upravuje nařízení (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení.

3.8 Věcná práva

K určení rozhodného práva se použije místo, ve kterém se daná věc nachází (článek 87 kodexu MPS).

3.9 Insolvence

Úpadek je upraven v nařízení (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení. Základní zásadou stanovenou v nařízení je to, že existuje jedno hlavní obecné úpadkové řízení, na které mohou případně navazovat vedlejší místní řízení.

Poslední aktualizace: 17/12/2020

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.